

Pregled časopisâ.

Hrvatska straža za kršć. prosvjetu. Senj, 1910. br. 5—6. Dr. A. Mahnić: Socijološki momenat u filozofiji. — Katinov: Herbert Spencer: Razvojna nauka i etika. — Dr. Matija Pacher: Racionalističko modernističko shvaćanje razvoja dogme. — Z. D. Kniewald: Zlatni rez u prirodi i svršnost.

Serafinski perivoj. Sarajevo, 1910. br. 6. Dr. Jelinić: Hapsburgovci i Franjevci Bosne i Hercegovine. Dr. P. Grabić: Novi pogled na religioznu istinu.

Vrhbosna. Katol. prosvjeti. Sarajevo, 1910, br. 10—14. A. Krespi: Moderno pitanje o Isusu. — Dr. I. Dujmušić: Katolištvo Crkve Kristove. — Dr. J. Marušić: Hoćemo li mrtvace ukopavati ili spaljivati?

Čas. Ljubljana, 1910. sv. 6., 7. in 8. donosi ove radnje, koje se dotiču bogoslovja: Franc Terseglav: „Kristusov problem — najvažniji problem naše dobe“. Moderna bezbožna znanost trudi se oboriti Krista, prikazujući ga

kao bajoslovnu osobu. Ali pravi Krist nije mitski, legendarni Krist, već Isus Krist, kako živi u katoličkoj Crkvi, on je Krist, Bog i čovjek, Krist, koji je jučer i danas i navijeke. — Od istoga autora je članak: „Historični Jesus“, koji je članak nastavak prvo spomenutoga. — Dr. Aleš Ušeničnik: „Morala slobodne misli“, u kojem članku riše pisac apsurdnost morala, kakov propovijedaju pristalice slobodne misli.

Časopis katoličkého duhovenstva. Organ znamenitoga odbora kršćanske akademije u Pragu. Redaktori: Dr. F. Kryštufek, Dr. I. Tumpach i Dr. A. Podlaha. Prag 1910. Svez. 4. i 5.

U 4. i 5. svesku nalazimo 8 znamenitih rasprava, 4 se nastavljaju, i to: juridička rasprava Konstitucija „Sapienticonsilio“ od Dr. Al. Soldata, dogmatsko-filozofijska „O slobodnoj volji čovječjoj“ od Dr. I. Novotni-a, historička „Češki kralj Juraj i kompaktata“ od Dr. V. Pavlika te patrištička rasprava „Život sv. Ćirila jeruzalemskoga i njegova nauka o utjelovljenoj Riječi“ od Dr. M. Mikulke.

U 4. svesku započese dvije radnje: liturgička „Kartuzijanski obred“ od M. Jakubičke te referat „O prvoj diecezanskoj sinodi brnskoj“ od Dr. Rudolfa Zhanëla. U 5. svesku započela interesantna radnja „Benediktinci i početak zapadne kulture“ od Dr. Jos. Samsoura.

Reći ćemo dvije tri o raspravama, koje su u 4. i 5. svesku dovršene.

U članku „Papinski legati“ (svez. 1.—4.) podaje prelat Msgr. Dr. Fr. Kryštufek historički prijedlog o instituciji papinskih legata. Najstarije tragove legatima nalazi na Nicejskom saboru god. 325. te u carigradskim apokrifijarima. Apokrifijare nalazi K. i na carskom dvoru Karlovića. Posebna vrst papinskih zastupnika jesu apostolski vikari, legati nati i legati missi. I slavenski apostol sv. Metodije je bio papinski legat, kako to K. dokazuje. Opširnije govori K. o ugarskom kralju kao apostolskom kralju i rođenom legatu sv. Stolice, o sicilskoj monarkiji (Monarchia Sicula), o praškom nadbiskupu kao rođenom legatu. Ocrtavši prava apostolskih legata u srednjem vijeku govori K. o nuncijaturama novoga vijeka te o borbi protiv tih nuncijatura (emška punktacija). Najvažnije je, što K. potanje nabroja sadanja prava papinskih legata (legata a latere, nunciija, internunciija, apostolskih vikara i prefekta te pravih papinih poslanika). Poželjno bi bilo, da je K. u historičkim djelovima većma navodio vrela. Prava apostolskoga kralja ugarskoga izvodi K. kao stalno iz Silvestrove bule, dok danas historičari autenciju Silvestrove bule pobijaju a

prava i povlastice apostolskoga kralja od drugoga izvode.

Zanimljiv je referat „O prvoj diecezanskoj sinodi brnskoj“ od Dr. R. Zhanëla. Brnska biskupija osnovana je god. 1777. i podvrgnuta je nadbiskupu olomučkome. Kroz 130 godina nije bilo u brnskoj biskupiji sinode, dok nije sadašnji biskup brnski Dr. Pavao grof Huyn, po broju deveti brnski biskup, sazvao prvu diecezansku sinodu svoje biskupije za dne 23.—27. kolovoza 1909. Dr. Z. opisuje tečaj sinode te izbroja najvažnije sinodalne konstitucije (de cultu ss. Cordis Jesu et B. M. Virginis, de assensu praestando declarationibus Summi Pontificis, et Congregationum Romanarum et episcopi, de materia Missae, de indulgentiis, de concionibus catecheticis in uribus habendis, de exercitiis et missionibus, de taxa synodali, de cohabitatione clericorum cum mulieribus, de clericorum testamento, de habitu clericali de musica sacra, de arte christiana etc).

Uz rasprave imade u 4. i 5. svesku razliĉnih vjestica, koje mogu svećenika i teologa zanimati, kao n. pr. o sv. Eufraziji Polockoj, o stenografiji, koja je služila sv. Jeronimu itd. Lijepo je zastupana i literatura.

Dr. K. Doĉkal.

Н и в а (hrv. Njiva), bogoslovski časopis grko-katolika Malorusa „posvećen stvarima crkvenim i javnim“. Izlazi u Lavovu (Lwow-Lemberg Stauropigijski Institut), svakoga 1. i 15. u mjesecu, a ureguje ga redakcionj komite mlaĉjih bogoslova, što svršise svoje nauke na stranim sveučilištima.

Ovaj časopis slavenskog nam i bratskog naroda rusinskoga, koji

stoji Hrvatima i po nevolji i po borbi, a i po neslogi u svakom pogledu najbliže, ulazi sada po prvi puta u našu „Smotru“.

1. „Дисциплина грекој цркви в свѣтлї полемики за часив Фотія“ (Disciplina gręke crkve za vremena Fotijevih u svjetlu polemike br. 1. 5.—10.; 2. 38.—41.; 3. 72.—77.; 6. 169.—174.; 7. 197.—200.) napisao N. Budka. Dotaknimo se za sada samo prvih dvaju dijelova ove disertacije. U njima rabi Budka ponajviše ovu literaturu: I. Hergenröther, Photius, Patriarch von Constantino-pel. 3 Bände 1867.—1869; Will, Acta et scripta, quae de contro-versiis Ecclesiae Graecae et Latinae saec. XI. composita exstant. Paris 1861.; Al. Ehrhard, Orientalische Kirchenfrage und Oesterreichs Beruf an ihrer Lösung. Wien u. Stuttgart 1900.; Iv. Marković, Cezarizam i bizantinstvo, Zagreb 1891. dva toma; Pichler A., Geschichte der kirchlichen Trennung zwischen dem Orient und Occident von den ersten Anfängen bis zur jüngsten Gegenwart. München I. 1864. II. 1865.; Joh. Jos. Ign. Döllinger, Kirche und Kirchen, Papsttum und Kirchenstaat. München 1861.; Pitra I. B. Card. Iuris eccl. Graecorum historia et monumenta. Romae 2 vol. 1864. i 1868.; Lebedev A. P. Očerki vnutrennej istorii vizantijsko-vostočnoj cerkvi v IX. X. i XI. vekach², Moskva 1902.; Pargoire R. P. L, L' église byzantine de 527. á 847 Paris 1905.; Prinz Max, Vorlesungen über die orientalische Kirchenfrage. Freiburg (Schweiz) 1907. N. Milaš, das Kirchenrecht der Morgenländischen Kirche, übersetzt von Alex. Pasić. Zadar 1897.

Autor u prvom dijelu ispituje, koji su glavni razlozi raskola iz-megju istočne i zapadne Crkve i sve ih svagja: 1. na kulturne, 2. na nacionalno-teologičke i 3. na politično-crkovne razloge. Istok je išao za Grcima, a Zapad za Rimljanima. Obe nacije mrzile su se još kao pogani, a k tomu je došlo okrutno postupanje Rim-ljana s Grcima.

Karakter jednog i drugog na-roda stajao je u najvećoj opreci: Grci, narod s velikom fantazijom, imali su naklonost do špekulacija, bez dijalektike i silogizama nije im bilo života. Grk se čvrsto ozidao zidom svoje kulture i svojih ideja i nije mu bilo drago prekoraćivati tuge pragove. Zato vidimo u nje-ga strogi konservatizam, koji je osugjivao svaku i najmanju novotariju, koja bi bila protiv prakse velikih svetih otaca prvih vijekova. Uza sve to vidimo u Grka i ve-liko čuvstvo slobode i slobodnog mišljenja: čarobnice, eksorcismi, inkvizicije, torture bile su nepoznate na Istoku. Ova sloboda do-vela je do decentralizacije u crk-venim obredima i u jeziku crkve-nom. Gręka nevjera graeca fides svima je znana. Izmegju svih ovih crta grękoga karaktera najvažnije je njihovo poimanje državne vlasti. Ona ima biti prema njihovom mišljenju normom ne samo socijal-nog života, već imade glavnu ri-ječ i u religioznim stvarima. To je dovelo Grke do cezaropapizma.

Karakter Rimljanina bio je posve oprečan karakteru Grka. On je ozbiljniji, stroži (celibat), praktič-niji, savjesniji.

Ova razlika na kulturnom polju izmegju obih naroda bila je u prvim trim vijekovima kršćanstva

posve zaboravljena. Crkva je bila samo jedna s kulturnim jezikom liturgičnim grčkim. Klement rimski, Irenej priznavani su velikim Ocima i na Istoku.

Dalje govori Butka o nacionalno-teološkom faktor, koji je pripravo shizmu. Crkva i država bila je u Bizantu na usko privezana. Zato vidimo, da svi istočni narodi, koji hoće da bace sa sebe konstantinopolski jaram, odbacuju i vjeru njegovu. Tu je izvor svima jerezama. — Kao što se bizantijska crkva udaljivala od rimske, tako su se od nje udaljivale i istočne crkve i stvorile sebi osebnu nacionalnu crkovnu provinciju s neovisnim potpuno patrijarhatima.

Glavni razlog raskolu imade se tražiti na politično-crkovnom polju. God. 381. dobi biskup carigradski na želju cara Teodozija (379—395.) prvenstvo počasti (*πρεσβεία τῆς τιμῆς*) odmah iza (*μετά*) biskupa rimskog. Trulski sabor pošao je dalje i izjavio 692., da carigradski patrijarha ima ista prava, koja i rimski (*τῶν ἰσῶν ἀπολαβεῖν πρεσβείων*) i od Ivana Posnika (582.—595.) stadoše se patrijarhe nazivati „*οἰκουμηνικός πατριάρχης*“. Utjecajem carskim bila je u velike ograničena vlast papina u disciplinarnim stvarima na Istoku, a kad je bio u Petrovoj crkvi g. 801. okrunjen Karlo Veliki rimskim carem, postigla je mržnja bizantijskog dvora prema Rimu najviši vrhunac. Od sada je nastojao bizantijski car, da prvom prilikom „oslobodi“ patrijarhu carigradskoga vlasti papinske.

Spomenuvši sve ovo u prvom dijelu rasprave, govori B. dalje o disciplini grčke crkve prije i po-

slije Trulskog sabora 692. Prije sabora imadu na Istoku glavnu riječ u disciplini crkvenoj kanoni apostolski i zbirke Ivana Scholastika. Veoma je karakteristično, da ovaj posljednji nije primio u svoju zbirku ni jedne odredbe papine, dok su ustanove bizantijskih careva našle tamo potpunu vrijednost i vrijedile kao i drugi čisto crkveni kanoni. Trulski sabor 692., što je bio sazvan od cara kao nastavak šestoga općenitoga, postavio je kanonički temelj za borbu protiv Rima i za raskol. Premda bi mnogi htjeli da ga nazovu općenitim saborom, to mu ovo ime nikako ne pripada. Sabor je u svemu sastavio 102 kanona, od kojih su mnogi direktno upereni protiv Rima. Fotije i Cerularije ispunili su samo vanjsku formalnost u raskolu. Ona je bila već očita u Trulskom saboru.

2. Володимир Лиско, Киљка замиток до питани: Теологія а університет (Volodymyr Lysko, Kiljka zamitok do pitanja: Teologija a unjiversytet — Nekoliko opazaka k pitanju: Teologija i univerza) br. 2. 47—52; 3. 81—85.

God. 1906. poslala je omladina češkoga sveučilišta spomenicu akademskom senatu, u kojoj je dokazivala svojim profesorima, da teologija nije nikakova znanost i za to bi se morala maknuti i isključiti sa tla universitetskog. Poznato nam je, kake su se sve demonstracije i barbarluci poslije ove izjave dogodile na univerzama u Gracu, Beču i Insbrucku.

Ista je borba pred nekoliko godinu buknila i u Njemačkoj, ali se nije rješavala na ovako brutalni način kao kod nas. To se

pitanje tamo raspravljalo u akademičkim diskusijama, kojima su prisustvovali poznati katolički i protestantski naučenjaci: Kraus, Schell, Harnack, Ehrhard, Schanz, Heiner, Schindler, Merkle i Troeltsch.

Iza toga pobija pisac prigovore protivnika, koji govore, da teologija nije znanost, jer je vezana raznim dogmama i odredbama crkvenima, jer nema nikakve slobode istraživanja. Prije nego li prelazi na same prigovore dobro primjećuje, da združenje raznih fakulteta u jedan universitetski organizam imade tu veliku korist, jer pruža bogoslovu, koji danas, sutra mora da bude narodu sve i sva, zgodu da raširi svoju naobrazbu.

Kršćanski narod, koji traži svećenika široke naobrazbe i koji plaća tako visoki porez za škole, po božjem i naravnom pravu mora zahtijevati, da njegovi budući duševni pastiri ne budu maknuti sa središta duhovnoga života — sa univerze.

A možemo li zvati teologiju u pravom smislu znanošću, da li ona nosi na sebi sve esencijalne značajke njezine? Odgovor na ovo pitanje imade da riješi cijelu raspravu. Teologija je nauka kršćanska. U bibličkoj povjesti bavi se ona sa dogagjajima objave Božje, istražuje historiju naroda Israel-skoga na temelju izvještaja sv. Pisma i uporeguje ovu povjest sa istovremenim dogagjajima drugih naroda. O historiji crkvenoj, o hermeneutici, o patristici, arheologiji crkvenoj ne treba ni riječi trošiti, jer se nitko neće usuditi, da im oduzme značaj znanosti. Malo je drugačije pitanje s dog-

matikom. Ona se u svom izražjenju u prvom redu i poglavito upire na autoritet Božji. Uza sve to pripada i njoj u pravom smislu riječ znanost.

Obično dobacuju protivnici teologije govoreći, da je ona vjera ili se barem temelji na vjeri. Vjera pak nema ništa zajedničkoga sa znanošću, jer je ona samo čuvstvo, a ne znanje.

No taki pojam vjere osnovan na subjektivizmu i agnosticizmu sasama je kriv. Vjera katolička je čvrsto i tvrdo uvjerenje razuma o istinama objavljene nauke uprto na svjedočanstvu Božjem. Kao što se povjesničar upire na autoritet Livija, Tacita i drugih historika, kao što on iz napisa iskopina babilonskih i piramida egipatskih vadi zaključke historičke, tako se i teolog u svojim izvaganjima upire o svjedočanstvo Božje.

3. Хрещење Г. Н. Ісуса Христа (br. IV. str. 103—110; V. 135—138). Krštenje G. N. Isusa Hrista (Mt. 3, 13—17; Lk. 3, 21—22; Iv. 1, 29 sl.; Mk. 1, 9—11.) napisao A. Redkevč.

Ova mala radnjica napisana je veoma popularno i zlata vrijedna. Pisac odlučno pobija teoriju racionalističkih bogoslova: Holzmana H. J. (Leben Jesu 105.); Weissa B. (Leben Jesu I. 299); Beyschlag-a I. 219; Harnacka, (Das Wesen des Christentum 88.), koji priznavaju objektivnost historičnu samog fakta krštenja, ali odlučno niječu objektivnu realnost dogagjaja poslije krštenja: objavljenje Boga Oca i Duha Svetoga, već hoće silom ovo sve svesti na duševno vigenje i čitavi dogagjaj rastumačiti unutarjom vizijom ili u duši Isusa Hrista, koji je istom

kod ovog dogagjaja dobio osvje-
dočenje, da je obećani Mesija, ili
u duši sv. Ivana Krstitelja, koji
je svoje vjigjenje pripovijedao apo-
stolima i oni ga po ovom pripo-
vijedanju zabilježiše u evanđjelima.
Sva trojica evanđelista sinoptika
opisuju takim načinom ovaj dog-
gagjaj, te je nužno isključena
svaka vizija duševna. Za nebesa
govore, da su se otvorila (*ἀνεώχ-
θησαν Mt. συζουένους* Luka);
za Duha svetoga, da je sišao
(*καταβήvai*) u slici goluba; za
glas, da je došao i čuo se s neba
ἐξ οὐρανοῦ. Ovo se sve ne može
složiti s vizijom, već nužno traži
realnu objektivnost samoga fakta.

Pisac dalje raščinja tekst kriti-
čnom akribijom i dokazuje iz njega
objavljenje Presv. Trojice, božan-
stvo i božansko sinovstvo Isusa
Hrista, božanstvo Duha Svetoga.

Dr. Šimrak.

Stimmen aus Maria-Laach
sv. 5—6. C. A. Kneller: Kri-
tische Schwierigkeiten in
der Apologetik. (Kritičke po-
teškoće u apologetici). Današnja
lib. znanost priznaje katol. tuma-
čenje bibl. tekstova, ali nijeće, da
su ti tekstovi pravi i da potječu
od Krista. Sada nastaje pitanje,
da li će kritičko istraživanje tih
tekstova biti nužni i bitni sa-
stavni dio apologetike. K. odgo-
vara negativno i donša zato
svoje dokaze.

J. B. Linwyrzky: Die Re-
ligionspsychologie, ein neuer
Zweig der empirischen
Psychologie, (Psihologija reli-
gije kao nova grana empirijske
psihologije). Vidi Bogosl. Kroniku.

K. Kempf: Die Ratlosigkeit
in der modernen Philo-
sophie — pokazuje kako u

mod. filozofiji — na temelju izjava
njenih pristaša — u principijel-
nim pitanjima vlada nejasnoća i
nejedinstvo.

St. von Dunin-Borckow-
ski: Der Religionsunter-
richt an den Gymnasien.
(Vjeronauk na gimnazijama).

La civiltà cattolica. Godište
61. 1910. Vol. I. sveska 1432.—
1442. Osim prigodnih članaka kao
n. pr. S. Carlo e la restaurazione
cattolica (sv. Karlo Borrom. i ob-
nova katolicizma) (sv. 1432), Opera
del S. Padre Pio X. nel disastro
Calabro-Siculo del 28. Dic. 1908.
(Što je učinio sv. Otac papa Pijo
X. prigodom nesreće u Kalabriji
i Siciliji 28. pros. 1908) (sv. 1433),
Il dott. Carlo Lueger (sv. 1435),
Musica orante (glazba (ckrvena)
koja moli) (sv. 1438), L' enciclica
„Editae saepe“ e l' agitazione dei
protestanti in Germania (okružnica
„Editae saepe“ i agitacija prote-
stanata u Njemačkoj) (sv. 1441) i
i dr. nastavljaju se već u br. 1. ove
„Bog. smotre“ spomenute nekoje
rasprave, kao n. pr. Le accuse
contro il catechismo (Tužbe na
katekizam) u sv. 1432. i 1435:
zatim apolog. članak protiv teo-
sofâ, koji krivo poimaju i tumače
nauku dogmatičku o ekspiaciji
(sv. 1432), o presv. Trojstvu i o
Bogu (sv. 1434, 1435. 1437.), o
molitvi (sv. 1439. i 1440) i o
oproštenju grijeha (sv. 1442.);
isto tako nastavlja se studija
„Carlo Marx ed il maggior valore“
o Marksovoj teoriji vrijednosti (sv.
1433.) Od novih radnja spomi-
njemo La propaganda del
modernismo in Italia (ši-
renje modernističke nauke po Ita-
liji) sv. 1432. i 1433. i dodatak
ovoj raspravi u sv. 1434. Tra

fede e scienza (Razlika između vjere i znanosti) sv. 1435. L'anno di vittoria di Constantino Magno sopra Massenzio (koje je godine pobijedio car Konstantin cara Maksencija) (sv. 1436.) historijska radnja u kojoj se na temelju najnovijih podataka zaključuje, da je to bila god 312. a ne 311., kako se je odsada držalo. Zanimive su ove radnje iz morala: Diffamazione e ingiuria (Ogovor i nepravda) sv. 1436., La protezione degli operai (Zaštita radništva) sv. 1437., Louis Blanc e il diritto al lavoro (Louis Blanc i pravo na rad) sv. 1440. La mezzadria in Italia (Davanje na polovicu u Italiji) veoma zanimiva ekonomsko-socijalna rasprava u sv. 1442. Vrijedne su spomena i ove povjesne radnje: La storia dello Pseudo-Zaccaria il Réttore ed il Papa Vigilio (Lažni Zaharija i papa Vigilij) sv. 1438. i Punti controversi nella questione del Papa Liberio (Prijeporne točke o papi Liberiju) u sv. 1442. Osim toga imade drugih radnja iz literature, arheologije, prirodnih nauka, arhitekture; osobitu pak vrijednost imaju kritike najnovijih djela, recenzije, bibliografija i razni dopisi o najznamenitijim događajima u svijetu, u koliko stoje u savezu sa Crkvom i vjerom.

Zeitschrift für katholische Theologie. Innsbruck, 1910. 2. i 3. sv. Nastavlja se rasprava F. Maurera: Arbeitslohn und Honorar für sündhafte Handlungen.

J. Biedelack: Zur Frage von der sittlichen Erlaubtheit der Arbeiteraus-

stände (Jeli štrajk dozvoljen?) B. pokazuje nazor moralista, koji uče da štrajk i tada nije nepravdan, ako n. pr. radnici traže dozvoljeno poboljšanje svog stanja, prem ovo nije nepravdno.

N. Paulus: Die Ablasslehre der Frühscholastik (Nauka o oprostima kod skolastika). P. pokazuje, što su učili o oprostima preteče velikih teologa skolastike: Aleksandra Haleškoga, Alberta Velikog, Tome Akvinskog, Bonaventure. Oni su općenito učili, da se kod oprosta opraštaju vremenite kazne za grijeh i to u prvom redu od crkva. organa naložene kazne kao pokora za grijeh.

U. Holzmeister: Enthaltendie Verse 1 Cor. 1, 14. und 16 einen Widerspruch? (sadržavaju stihovi 1 Cor 1, 14 i 16 protuslovlje?). Usp. Bogosl. smotre br. 1. str. 34.

Revue du Clergé Français. Paris, 1910. do 1. srpnja. A. Boyssonie: Fixisme et transformisme. B. pobija fiksizam i dokazuje, da evolucijonizam, prem je hipoteza, harmonija sa mnogim konstatiranim činjenicama i sa napretkom znanosti. Zabacuje mekanički evolucijonizam, a zauzima se za dinamički, te pokazuje, kako se kod evolucijonizma pokazuje djelovanje božje impozantnijim, jedinstvenijim i snažnijim.

G. Gratieux: Le congrès de Velehrad. Opisuje u kratko početak ideje za uniju te zadnji kongres na Velehradu.

P. Lanier: La bible et les origines du monde.

Revue catholique des institutions et du droit. Paris. V. Lecoffre. Rue Bonaparte 90. Urednik Henry Lucien-Brun. —

Kao što se naši pravnici kupe oko svog organa: Mjesečnika, koji izlazi svaki mjesec; tako francuski katolički pravnici snašaju svoje literarne produkte u gore rečenu smotru. Što je za pčele košnica, to je za francuske katoličke pravnike i publiciste ova revija, a što je za obične ljude med, to je za francuske katolike više naobrazbe ovaj organ. — Prije ove smotre izlazila je na francuskom jeziku mjesečna smotra pod naslovom: „Journal du droit canon et de la jurisprudence canonique. Ta se smotra bavila samo kanonskim pravom u strogom znamenovanju te riječi, a suragjivahu u njoj najodličniji francuski i talijanski kanonisti.

Pokojni Jagatić držao je jedini u Hrvatskoj tu veliku smotru, pa ju je u svojim referatima kao izvjestitelj raznih slučajeva obiljno upotrebljavao, kako u Sarajevu, tako u Zagrebu. Megjutim je ta smotra prestala izlaziti, a na njezino mjesto stupi god. 1892. gore naznačena revija. U Francuskoj naime opstoji udruženje katoličkih pravnika i publicista, koje si uze za zadaću, da sva moderna pitanja i probleme, u koliko se pojavljuju na francuskom tlu, traktira strogo juridičnom spremom, ali ipak tako, da se nikada s vida ne pušta katoličko stajalište, aktuelni položaj crkve katoličke, a i sadanji zakoni francuske republike. — Katolički francuski pravnici, kojima prednjače osobito profesori na raznim francuskim katoličkim juridičnim fakultetima, obično svake godine prireguju svoje sastanke, u kojima onda traktiraju zadane teme. Ljetos će n. pr. biti 34. takav kongres (34e Congres des jurisconsultes catholiques); koji će traktirati obuku

i državu (l'enseignement et l'état). Te kongrese obično otvara koji francuski kardinal, a papa putem svog državnog tajnika šalje poseban blagoslov i posebno popratno pismo. Nije ni čudo, jer na tim kongresima raspravlja upravo elita francuskih pravnika o vrlo znamenitim i aktuelnim pitanjima. — Razumije se samo od sebe, da se svi referati ovakovih kongresa štampaju u *Revue catholique des institutions et du droit*. Prema tomu je ta revija organ kongresa francuskih katoličkih pravnika i publicista.

Kako se kraj svih zakonskih normi i provedbenih naredbi; kraj svih i najbolje obragjenih rasprava u svakidanjem životu gomilaju slučajevi, na koje treba primijeniti ovu ili onu ustanovu, to opstoji uz redakcije ove revije posebni bureau za konzultiranje u svim crkveno-pravnim pitanjima.

Pretpatnici revije jedini imaju pravo pitati, pa dobivaju odgovor badava. — Ja sam n. pr. godine 1908. pitao u povodu konkretnog slučaja u sv. Ivanu Žabnu, da li su župljani, koji moraju davati težake u naravi, dužni obrađivati ne samo zemljišta, što no sačinjavaju župnu nadarbinu ili menzu, već i zemljišta kasnije učinjenih altarija? — Moj upit i odgovor štampan je u broju od lipnja 1908. pod naslovom: *Les corvées en Croatie*, pa obaseže punih 6 stranica. — Taj odgovor napisu jedan od najboljih kanonista belgijskih, benediktinac G. de Darten.

Revija dakako raspravlja lih francuske probleme; no za to je ipak od goleme koristi i nama drugima za slične dogagjaje. A opet imade tu i tamo stvari od opće-

nitog interesa. Da cijenjeni čitatelji po prilici vide, što raspravljaju francuski udruženi kat. pravnici, a po tom i revija, navest ću ovdje nešto iz programâ nekih njihovih kongresa, počevši od godine 1906. Godine 1906. raspravlja XXX. kongres, a i smotra, situaciju crkve katol. u nekonkordatskim zemljama (La situation de l'église dans les pays non concordaires). Kongres je taj držan 26. i 27. oktobra u Périgneuxu. XXXI. kongres držan u Angersu 28. i 29. oktobra raspravlja pitanje o sirotinji u crkvi i državi (Les pauvres dans l'église et dans l'état). — Ženidba i obitelj prema savremenom francuskom pravu (Le mariage et la famille dans le droit français contemporain) programom jest XXXII. kongresa držanog u Reimsu dne 28. i 29. listopada 1908. U godini 1909. raspravlja kongres u Montanbauu problemu poreznu s obzirom na socijalne posljedice (Révolution sociale par impôt). Od drugih znamenitijih radnja općenitog interesa, koje izilaze u *Révue catholique*, a ne bijahu raspravljane na kongresu, navodim samo nekoje: Zakon o rastavi crkve i države (La loi concernant la séparation des églises et de l'État, commentaire des articles); Socijalna djelatnost katoličkih misija (L' action sociale des missions catholiques); Revolucijonarni dekalog ili deklaracije čovjekovih prava (Le decalogue révolutionnaire ou la déclaration des droits de l' homme); Ženski izbornik (La femme électeur) Te su radnje štampane u god. 1906.

U 1907. god. izilazi zanimljiva rasprava o očinskoj vlasti

(De la puissance paternelle). Iz god. 1908. mogu preporučiti radnje: Francuska revolucija (la Révolution française); Borba za slobodnu obuku (La lutte pour la liberté de l' enseignement), zatim radnje: Znanstveni naturalizam i raskršćanjivanje (Le naturalisme scientifique et la dechristianisation). U godini 1909. čitah ove lijepe rasprave: Dvije najnovije reforme iz prakse u pogledu postupanja s kažnjivom djecom (Deux réformes récentes apportées par la pratique au traitement de l' enfance coupable); Playeva metoda (Le Play et sa méthode).

Revija izlazi svaki mjesec, pa nije ni skupa, jer stoji samo 13 franaka i 50 cent. U političkom pogledu simpatizira smotra s monarkističnim ustrojenjem države, pa lomi koplje za monarkiju, što joj mnogi u Francuskoj zamjeraju. Od suradnika smotrinih navodim nekoje, kako ih navodi broj od svibnja 1910. Ti su de Lamarzelle, sénateur, professeur a' l' institut catholique de Paris. Lamarzelle je skoro vazda predsjednik kongresâ kat. fran. pravnika, pa je u Francuskoj ono, što je bio u nas † Brestijenski. Daljnji su suradnici: Advokati: Lucien Brun, sada već † Joseph Brun, Louis Théry, Jenuvrier, Lambert, Taudière, Nourisson, sve su sjajna upravo imena. Toliko za sada o toj smotri. U budućem broju naše bogoslovske smotre priopćit ću radnje od siječnja do konca lipnja 1910. god.

Dr. Juraj Cenkić, župnik.

Voditelj v bogoslovnih vedah. Maribor, 1910. br. 3. M. Štrakl: Cerkveno življenje v novem delu sedanje la-

vantinske škofije v letih 1828—1843. Dr. A Stegenšek: Iurkloštarski kartuzijanski pisatelj. Dr. I. Tomažič: „Veto“ ali „exclusiva“ pri volitvi papeža (nastavak).

Izbor pape je lih crkvena stvar, stoga vladari nemaju nikakovog prava sudjelovati kod izbora pape, dosljedno nemaju ni pravo „veta“. A kad bi imali vladari takovo pravo moralo bi im biti priznano od najviše crkv. oblasti pape (a ne od kardinala), a to nije učinjeno kako pokazuje Tomažič tijekom historije od X. vijeka, pa do konstitucije Pije X. „Commissum nobis“, u kojoj stoji „id (sc. veto) si aliquoties accidit, apostolicae tamen Sedi probatum est nunquam“. F. Pengov: Posebne socialne dolžnosti duhovščine u našem času. Svećenik jest dužan baviti se socijalnim pitanjem (enciklike Leona XIII. o radn. pitanju). Ali ta je dužnost vrlo teška, jer je socijal. pitanje vrlo komplicirano, za nas novo, a opet svećenik nesmije biti samo za ove i one nego za sve. Prem je to teška dužnost ipak ju možemo vršiti. Pengov na koncu daje nekoliko savjeta zato. (Prema bogatom ne imati previše obzira, siromaha odlučno podupirati u pravednoj stvari; savremena propovijed i kateheza, moralni odgoj svih slojeva, jedinstvo megju sobom i poštivanje autoriteta.

Echos d' Orient. Taj časopis, koji je ove godine stupio u 13. godišće, bavi se isključivo teologijom, kanonskim pravom, liturgijom, historijom, arheologijom i geografijom istočnih Crkvi. List izlazi svakih dva mjeseca u 4° formatu sa 64 stranica štam-

panih u dvije kolone, te stoji na godinu za inozemstvo 8 franaka, a izlazi u Parisu VIII. rue Bayard 5. Redakcija toga časopisa je kod asumpcionista u Carigradu, a urednik mu je O. Louis Petit. Do sada su izašla tri broja. Da spomenem neke rasprave.

M. Jugie: Michel Glykas et Immaculée Conception. Jugie dokazuje kako Mihael Glykas, teolog iz 12. stolj., pripadnik bizant. Crkve uči jasno bezgriješno začćeće bl. dj. Marije.

S. Vanderstuyf: Étude sur saint Luc le Stylite (879—979). Nastavak biografije Luke Stylita.

A. Catoire: Le sous-diaconat dans l'Église grecque. (O tom opširnije u budućem broju „Smotre“).

Jean Marie: La crise religieuse en Roumanie. Sada imade u Rumunjskoj zapravo dvije Crkve. Crkva „ortodoksna“ sa skupom na čelu i Crkva „presbiterijanska sa grč. obredom“ na čelu sa metropolitom primasom Minoresco. Koja će postati državna Crkva? Danas se na to pitanje jošte ne da odgovoriti.

S. Pétridés: Les oeuvres de Jean Eugenikos. P. navagja djela Ivana Eugenikos-a, koji je igrao veliku ulogu u historiji religioznoj u XIV. i XV. vijeku. Njegova su djela do sada većinom neizdana.

M. Jugie: Saint André de Crète et L'Immaculée Conception.

E. Montmasson: Chronologie de la vie de saint Maxime le Confesseur.

Na koncu svake sveske je bogata bibliografija većim dijelom dakako s obzirom na istočnu Crkvu.